

nici), da ondi ukrepimo svojo narodnost in si tla pripravimo za nadaljno postopanje.“

To je vendar odkritosrečno in se vjema tudi s statističnimi podatki, katere sem navedel. Torej ni res, da nemški šulverein v prvi vrsti skrbi za nemške otroke. Ne! Ukvarja se največ s slovenskimi otroci, te sili in vabi na mnoge načine v svoje privatne šole, da jim kar mogoče hitro zamori kal ljubezni do materinščine, jih izneveri slovanski narodnosti in pridobi nemški. To, gospôda, je moderno ropanje otrok. (Prav res! na desnici)

Nemški šulverein dobro vé, da s svojimi privatnimi šolami ne bo prav veliko Slovanov ponemčil. Zato si prizadeva, da bi se vrnil v javne šole in vplival na šolske oblasti. V ta namen uporabi najprvo denarno zadrego slovenske šolske občine, kar se lahko zgodi, ako je treba graditi novo šolo. Tedaj pridejo agenti nemškega šulvereina in ponujajo posojilo brez obresti.

In kaj zahtevajo za to? Nič drugega, nego da se šolska občina odpové narodnemu jeziku v šoli (Čujte! na desnici); ta mora skleniti, da prosi dotično šolsko oblast, naj uvede nemščino kot poučni jezik. Se vé, da so doslej šolske oblasti tacim prošnjam vedno ustrezale. To moram vendar reči, da na tak način Slovincem narodnost naravnost odkupujejo. Med Slovenci že velja pregovor, ki veli: Šolska občina n. pr. slovenje-bistriška je svoje otroke prodala nemškemu šulvereinu, recimo za 4000 gld., slatinška tudi za 4000 gld., svičinska za 3000 gld., radvanjska za 1300 gld., razvanjska za 600 gld. (Poslanec dr. Gregr: To je prav po ceni.) To je moderna kupčija z ljudmi, da se reši nemštvo. In kaj rečejo na to c. kr. nadzorovalne šolske oblasti? Potrdijo vse. Za to imam poseben dokaz. Kakor sem že prej omenil, je taka šulvereinska šola v Razvanji. Tam je 90 slovenskih otrok in 8 nemških. Še celo deželni šolski svet v Gradci se je sprva pomišljal, meni nič tebi nič nemščino vpeljati kot poučni jezik. Toda nemški šulverein je provzročil, da je šolska občina poslala novo prošnjo, in nato je pritrdil deželni šolski svet. Tako mora 90 slovenskih otrok odpovedati se slovenskemu materinemu jeziku na korist osmerim nemškim otrokom. Tukaj ne velja več člen XIX., § 6. šolske postave je pozabljen, tu je merodajen le denar nemškega šulvereina.

Gospôda moja! Pri nas se temu nihče ne čudi. Prav dobro vemo, da so skoraj vsi člani deželnega šolskega sveta in okrajni šolski nadzorniki udje nemškega šulvereina. Naše šolsko nadzorstvo, posebno na Štajarskem in Koroškem, je z malimi izjemami v rokah nemškega šulvereina. Tu vidimo, kako učitelje predstavljajo. To se zgodi, če ta ali oni član nemškega šulvereina le s prstom gane. Le jeden dokaz. V

Radvanji pri Mariboru je večrazrednica. V tej je 53 nemških, 107 slovenskih otrok; poučni jezik je nemški. Neki učitelj pa je iz usmiljenja s slovenskimi otroci občeval slovenski. To je zvedela šolska oblast, učitelj je bil prestavljen. Torej le migljej, in učitelj mora iti.

(Dalje prih.)

Slovesnost v spomin 40letnega vladanja Njih Veličanstva cesarja Franca Jožefa I.

(Dalje.)

Pozneja četrta leta, od 13. do 17. leta, je cesarjevič večidel za učenje porabil. Še 1. den decembra 1. 1848 poučeval ga je dr. Columbus o cerkvenem pravu; a drugi dan, 2. decembra, postal je učenec — cesar.

Takrat so bili naš cesar še le 18 let 3 mesece in 15 dni stari. Nek časnik pisal je takrat to-le: „Krona avstrijska, najdražji zaklad na vsej zemlji, je bila do marca 1. 1848. kaj lahka; ena beseda, en pogled cesarja bila je zapoved blizu 40 milijonom zvestih Avstrijancev, pa prišlo je drugače. Cesar Franc Jožef I. naložili so si za avstrijsko krono najtežje breme na svojo mladostno glavo. Veselje zatega, mladostnega časa zamenili so z nepopisljivimi skrbmi in težavami, katere njim prireja vladanje naše velike domovine, v kateri biva toliko različnih narodov!“ — Res, da v nobeni državi ne prebiva toliko narodov, kakor v naši Avstriji. Pa cesar so rekli, ko so vladanje nastopili, da hočejo vsem svojim otrokom, to je vsem Avstrijancem naj si bodo naroda, katerega koli hočejo, pripraviti veliko prostorno in prijetno hišo, v kateri naj bi stanovali mirno ter se bratovsko ljubili. Njihova očetovska ljubezen ovila jih bo v nerazrušljivo zvezo. — In kar so presvitli cesar takrat obljubili, to izpolnjujejo vedno na tauko. Da naš slovenski narod ravno tako ljubijo, kakor kateri koli drug avstrijski narod, so pokazali leta 1883., ko so prepotovali lepe slovenske dežele. Takrat pozdravil jih je namreč nekje na Primorskem nek Slovenec v nemškem jeziku, misleč, da se njim bo s tem prikupil, ker je njihov materni jezik nemški. Pa varal se je močno. Cesar so ga še med njegovim govorom vprašali, ni-li on Slovenec. — Veste-li, dragi moji, kaj so mu s tem hoteli reči? S tem so mu hoteli reči, da naj ne misli, da oni le nemški umejo, ali pa, da samo nemški jezik ljubijo, ampak vedeti bi moral, da so njim vsi avstrijski narodi v enakej meri ljubi in dragi. Vedeti bi moral, da s tem žali svojo lastno mater, ker se sramuje jezika, katerega ga je ona učila. Vedeti bi še tudi moral, da s tem tudi zelo greši, ker žali dva velika svetnika, sv. brata Cirila in Metoda, katero sta se celo njuno življenje trudila, da bi storila slovanske jezike veljavne, kakor so

drugi. — Te besede pa, dragi moji, niso samo unemu primorskemu Slovencu veljale, ampak veljajo tudi nam in vsem Avstrijancem.

Naš presvitli cesar izvolili so si dve imeni, kar sicer pri prejšnjih vladarjih in tudi pri drugih vladarjih sedanjega časa ni v navadi. Zakaj neki? Pri krstu dobili so imena Franc, Jožef, Karol. Zadnje ime so opustili; ime Franc izvolili so si, da jih spominja rajnega dedeka, srečnega cesarja Franca, a ime Jožef pa ljubljenega cesarja Jožefa II., ki je nekedaj celo za plug prijel ter s tem kmetški stan posebno počastil. Oni tedaj ljubijo svoje podložne, kakor je nekedaj ljubil cesar Jožef II. svoje; to ljubezen pa jim mi iz celega srca vračamo, kajti „naša ljubezen je njihova moč“. — Zeliho pa si sreče, kakor jo je imel Franc; a njihova sreča je pa tudi naša sreča. In ta želja se njim bo gotovo izpolnjevala, dokler se bomo ravnali po njihovem gestu: Viribus unitis: „Sè združenimi močmi“, katerega so si izvolili 12. den februarja 1849. leta.

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Domači konji.

Velika nesreča je za naše kraje, da so imeli ves čas sem tujci pri nas prvo besedo ter so nam tudi obgrajali to, kar smo imeli, mi pa smo bili dovolje nespametni, da smo se jim udali. Marsikaj dobrega so nam s tem odpravili, more biti ne iz hudobije, ampak za to, ker tega, kar so pri nas našli, niso bili doma imeli, zato pa tudi niso poznali, je-li kaj vredno ali ne. Kakor pa je tujec sploh, tako je tudi pri nas kar na mah zavrgel vse, kar je našel, ne da bi bil počakal ter iz lastne izkušnje potlej sodil.

Tako je bilo tudi pri konjih. Nekaj časa sem, odkar so se ljudje vrgli bolj na konjerejo, niso znali tuji gospodje, v čijih rokah je bila tudi pri konjereji najvišja oblast, kako bi naše konje, tiste, ki so jih ljudje že imeli, zadosta razograjali. Spravili so tudi v resnici v nekatereh krajih tiste v stran ali ti, ki so jih mesto onih nam vrinili, niso se iz velike večine nič prav obnesli.

Sreča, da se to sedaj že bolj izprevidéva ter misli in tudi dela se na to, da se stari, t. j. konji prejšnjih plemen vzredijo in — vzboljšajo. To je edino pravo stališče. Naši prejšnji ljudje tudi niso bili po norem. Toliko sicer niso upili, češ, koliko imajo „intelligence“ ali omike, toda imeli so je v resnici več, kakor je je more biti v naših dneh po svetu, ne v besedi, pač pa v djanji.

Reči sicer s tem nočemo, da se naj drži človek vselej starega kopita; to ne, kajti raz-

mere so v naših dneh čisto druge, kakor svoje dni in torej mora imeti človek ozir na nje, sicer se zaduši v svoji trmi. Ali preveč, kar tako na besedo kacega kričaća, ki upije, da ne velja staro ničesar, da je le njegovo dobro, ne smemo se poprijeti novotarije. Škoda bi le naša bila.

Kdor redi pri nas konje, ne da jih prodaja, Bog zna, v kake tuje kraje, ampak za to, da so njemu za rabo, pa še tudi v sosednjih okrajih, če jih kdo od ondot kupi, tak stori najbolje, če si izbere lepo, svoje kobilce za plemo ter jo spravi k ces. žrebcu, ki se za njo podaje. Naj ne bo ne prelehek, ne pretežek.

Pri konjereji namreč more v naših krajih le to dvoje veljati; da si vzredi človek konja blizu za vsako delo in da ga še spravi lahko v denar, če ga ravno ni treba doma. Višje naj ne sega pri nas konjerejec, kajti nima za to niti časa, niti v svojem času kupca. Za delo bode pa konj, ako je povoljne rasti in teže — tak, da ga je videti v homotu. Ob enem mora pa še imeti srčnosti in živosti.

Za sejem bode pa konj, ako ima lepo zunanjo obliko, pravilno vzrast, trdnost v hoji — tak, da ga človek lahko vzame za delo, za v voz ali tudi za v kočijo, če je treba. Ako še se zljubi komu, bode še tudi za jahanje. Tak bode pa še tudi za vojaško rabo.

Da ti bode pa konj tak za delo in za sejem, pomeni si za celo življenje, kar ti povemo. Dobro je, da si obdrži človek dobro, kar ima pa vzboljšuje tisto, redno in pravilno. To izda najbolj pri konjereji.

Sejmovi. Dne 6. junija v Račah, Lučah, Ptuj, Brežicah. Dne 7. junija v Kapelah, Loki. Dne 8. junija pri sv. Marjeti na dravsk. polju, sv. Martinu blizu Slov. Gradca. Dne 9. junija v Pilštanju, Poličanah in Trbovljah. Dne 11. junija v Jurklostru. Dne 13. jun. pri sv. Andražu v Slov. gor., Kozjem, pri sv. Duhu v Ločah. sv. Janžu blizu Slov. Gradca, v Brežicah, Rogacu, Zalcu.

Dopisi.

Iz Šmarja pri Jelšah. (Občni zbor podružnice sv. Cirila in Metoda za Šmarje in Slatino.) Na sv. Trojice nedeljo, dne 27. maja imela je naša podružnica sv. Cirila in Metoda svoj 2. občni zbor. Iz poročila blaginikovega smo zvedeli, da stoji naša podružnica razmeroma dobro. Lani je bila poslala v Ljubljano 90 gld. Podružnica ima 5 ustanovnikov in 47 letnikov. Slavna posojilnica na Slatini je darovala za l. 1888. podružnici 15 gld. Denarno stanje bi bilo pri nas še laglje boljše, ako bi tisti, ki imajo veliko pod palcem, nekoliko bolj bili za tako imenitno društvo. Zanimivo je gotovo, da naša podružnica nima v